

۲۰۸۸۲۰۰

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دادستان در حقوق و آزادی‌های عمومی

مؤلف

جعفر مرتضی‌نیا

انتشارات چتر دانش

سرشناسه :	مرتضی‌نیا، جعفر، ۱۳۷۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: دادستان در حقوق و آزادی‌های عمومی / مولف جعفر مرتضی‌نیا.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۲ص، ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۳۹۰-۹
وضعیت فهرست‌نویسی :	فیپا
موضوع	: دادستان‌ها -- ایران -- شرح وظایف
موضوع	: Public prosecutors -- Job descriptions -- Iran
موضوع	: دادستان‌ها -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۴
موضوع	: Public prosecutors -- Iran -- History -- 20 th century
موضوع	: حقوق عمومی -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۴
موضوع	: Public law -- Iran -- History -- 20 th century
موضوع	: حقوق مدنی -- ایران
موضوع	: Civil rights -- Iran
رده بندی کنگره	: K111.1615
رده بندی دیویی	: ۲۴۵/۵۵۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۵۹۶۸۹

نام کتاب	: دادستان در حقوق و آزادی‌های عمومی
ناشر	: چتر دانش
مؤلف	: جعفر مرتضی‌نیا
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۹
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۳۹۰-۹
قیمت	: ۱۷۵۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

فهرست

۷

۱۱..... نشانه‌های اختصار

۱۳..... مقدمه

۱۷..... فصل اول: مطالعات نظری

۱۹..... پیشگفتار

۲۰..... ۱-۱- حق و آزادی

۲۰..... ۱-۱-۱- تعریف و مفهوم مبانی فطری حق

۲۰..... ۱-۱-۱-۱- تعریف و مفهوم حق

۲۴..... ۱-۱-۲- مبانی فطری حق

۲۶..... ۲-۱-۱- مفهوم و مبانی نظری آزادی‌ها

۲۷..... ۱-۲-۱- مفهوم و تعریف آزادی

۳۳..... ۲-۲-۱-۲- مبانی فطری آزادی‌ها

۳۵..... ۲-۱- مفهوم و ساختار قضایی دادسرا

۳۶..... ۱-۲-۱- دادسرا

۳۷..... ۱-۱-۲-۱- مفهوم و وظایف دادسرا

۳۹..... ۲-۱-۲-۱- ساختار قضایی دادسرا

۴۳..... ۲-۲-۱- جایگاه و نقش ذاتی دادستان

۴۴..... ۱-۲-۲-۱- جایگاه دادستان

۴۵.....	۱-۲-۲-۲- نقش ذاتی دادستان
۴۸.....	۱-۳- خلاصه فصل

فصل دوم: حقوق و آزادی‌های عمومی ۵۱

۵۳.....	بیشگفتار
۵۴.....	۲-۱- حقوق، آزادی‌های فردی و آزادی‌های عمومی
۵۴.....	۲-۱-۱- مفهوم حقوق، آزادی‌های فردی و آزادی‌های عمومی
۵۴.....	۲-۱-۱-۱- تعریف و مفهوم حقوق و آزادی فردی
۵۵.....	۲-۱-۱-۲- تعریف و مفهوم آزادی عمومی
۵۶.....	۲-۱-۱-۳- دیدگاه و لمبریات علمی حقوق و آزادی‌های عمومی
۵۶.....	۲-۱-۲- دیدگاه آزادی‌های عمومی در علم حقوق
۵۸.....	۲-۲-۱-۲- نسبت و سیف از حقوق فردی و آزادی‌های عمومی
۶۰.....	۲-۱-۳- تقسیم‌بندی اثر آزادی‌های عمومی بر حقوق فردی
۶۰.....	۲-۱-۳-۱- تقسیم‌بندی حقوق آزادی‌های عمومی
۶۲.....	۲-۱-۳-۲- اثر آزادی‌های عمومی بر حقوق فردی
۶۶.....	۲-۲- تضمینات حقوق و آزادی‌های عمومی و ضمانت اجرای آن
۶۷.....	۲-۲-۱- ضمانت اجرای تضمین حقوق و آزادی‌های عمومی
۶۹.....	۲-۱-۱-۲- نقش قانون اساسی در تضمین حقوق و آزادی‌های عمومی
۷۰.....	۲-۱-۲-۲- نقش قوانین عادی در تضمین حقوق، آزادی‌های عمومی
۷۱.....	۲-۱-۳-۲- نقش آیین‌نامه‌های دولتی در تضمین حقوق و آزادی‌های عمومی
۷۲.....	۲-۲-۲- تضمین حقوق و آزادی‌های عمومی در قانون اساسی
۷۲.....	۲-۲-۲-۱- نقش حاکمیت قانون در حفظ حقوق و آزادی‌های عمومی
۷۵.....	۲-۲-۲-۲- چگونگی رابطه حاکمیت قانون و حفظ حقوق و آزادی‌های عمومی
۷۷.....	۲-۳- جمع‌بندی

فصل سوم: نقش و وظایف دادستان در مصونیت‌های فردی و

عمومی ۷۹

- پیشگفتار ۸۱
- ۱-۳- نقش دادستان در مصونیت‌های فردی و عمومی ۸۲
- ۱-۱-۳- نقش دادستان در مصونیت‌های فردی ۸۴
- ۱-۱-۳- مصونیت حقوق مالکانه ۸۵
- ۲-۱-۱-۳- مصونیت خانه و مسکن ۸۷
- ۳-۱-۱-۳- مصونیت مکانات، مکالمات، مخابرات و اسرار شخصی ۸۹
- ۱-۱-۳- نقش دادستان در مصونیت‌های عمومی ۹۰
- ۱-۲-۳- نظام عمومی ۹۰
- ۲-۱-۳- امنیت عمومی ۹۳
- ۳-۱-۳- تقسیم‌بندی و اثر نقش دادستان بر مصونیت‌های فردی و عمومی ۹۴
- ۱-۳-۱-۳- تقسیم‌بندی نقش دادستان به امور پیشگیرانه و نظارتی ۹۵
- ۲-۳-۱-۳- اثر نقش دادستان بر مصونیت‌های فردی و عمومی ۱۰۲
- ۲-۳- وظایف و اختیارات دادستان ۱۰۶
- ۱-۲-۳- امور جزایی و غیر جزایی ۱۰۶
- ۱-۱-۲-۳- امور جزایی (کیفری) ۱۰۶
- ۲-۱-۲-۳- امور غیر جزایی (غیر کیفری) ۱۱۰
- ۲-۲-۳- اجرا، استیفاء و احیاء حقوق و آزادی‌های عمومی ۱۱۶
- ۱-۲-۲-۳- اجرا و اعطای حقوق و آزادی‌های عمومی ۱۱۹
- ۲-۲-۲-۳- احقاق و استیفاء حقوق و آزادی‌های عمومی ۱۲۰
- ۳-۲-۲-۳- احیاء و اقامه حقوق و آزادی‌های عمومی ۱۲۱
- ۳-۳- جمع‌بندی ۱۲۵
- ۴-۳- پیشنهادات ۱۲۵

ضمائم ۱۲۹

منابع ۱۳۷

مقدمه

انسان آزاد فرید شده است و حقوق و امتیازاتی دارد که قابل اسقاط نیست، حق دارد از آزادی به عنوان یکی از مهم‌ترین ضرورت‌های زندگی باکرامت بهره‌مند شود، بر اساس هر فرد می‌تواند از این حقوق و آزادی‌های عمومی برخوردار شود.

اعلام و شناسایی حقوق و آزادی‌ها در قانون اساسی کشور یک مسئله است و مسئله مهم‌تر اجرا و تضمین آنها است. باید دانست اجرای حقوق آزادی‌های عمومی در گروی امنیت مخصوصاً امنیت قضایی است و در صورت فقدان امنیت همه حقوق و آزادی‌ها معنای خود را از دست می‌دهند. حقوق و آزادی‌های عمومی که به‌نوعی می‌توان گفت مرادف با حقوق فردی افراد است باید از هرگونه تعرض مصون بمانند.

قلمرو این حقوق و آزادی‌ها را قانون مشخص می‌کند. برای حفظ آن افراد باید خود را موظف به رعایت نمایند و با اهتمام بیشتری رفتار کنند. البته نقش حاکمیت در ایجاد و حفظ این حقوق و آزادی‌ها باید کاملاً بی‌مثله باشد. از طرفی اگر این حقوق در تعارض یکدیگر باشند با توجه به اینکه حقوق و آزادی‌های عمومی برگرفته از حقوق و آزادی‌های فردی است با یکدیگر سازشی مثبت خواهند داشت به این نحو که حقوق و آزادی‌های عمومی مقدم بر حقوق و آزادی‌های فردی هستند، حتی اگر از طرف حاکمیت این حقوق و آزادی‌ها

مورد تعرض قرار گیرند. اصل یکصد و پنجاه و ششم قانون اساسی قوه قضاییه را پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت و احیای حقوق و آزادی‌های عمومی و گسترش عدل می‌داند، در یک جامعه متولی حفظ و صیانت از حقوق عامه، نهاد دادستانی است. در این راستا دادستان کل کشور در وسعت و گستردگی کشور به صیانت از حقوق و آزادی‌های عمومی می‌پردازد، رای اجرا و استیفاء این نقش وظایف و اختیارات گسترده‌ای یاد شده است و این صیانت از حقوق آزادی‌های عمومی در هر حوزه قضایی توسط دادستان‌های جزء نه «مدعی‌العموم» به‌عنوان نماینده حکومت (وکیل‌الحکومه) یا نماینده‌های مردم «رعی‌الاهل» انجام می‌شود.

دادستان‌ها با کانات ابزارهای لازم به‌عنوان ریاست نهاد دادرسی در هر حوزه به وظایف محول و ایجاد نظم و امنیت عمومی می‌پردازد و به‌عنوان وکیل جامعه با کسانی که به حقوق و آزادی‌های عمومی تعرض می‌کنند برخورد و از وقوع جرائم جلوگیری می‌کند و در موارد حق‌الناسی و حق‌اللهی اقامه دعوی می‌نماید.

به این ترتیب ساختار اصلی عبارت از پاسخ به یک پرسش اصلی که در ارائه نقش و جایگاه دادستان در جامعه بسیار مؤثر است. پرسش اصلی: منظور از نقش دادستان در جامعه مدعی‌العموم در صیانت از حقوق و آزادی‌های عمومی افراد جامعه چگونه است؟

پاسخ به این پرسش از این جهت اهمیت دارد که نظام حقوقی-اساسی هر کشوری برای افراد خود یک سری حقوق و تکالیفی مشخص می‌کند که افراد و دولت ملزم به رعایت آنها هستند و در مقابل تکلیفی هم بر آنها متباسب است. دولت یا به تعبیری حاکمیت ملزم به در نظر گرفتن حقوق و آزادی‌های عمومی افراد است. اما از آن جایی که دولت دارای قدرت عمومی برتر است، در این میان دادستان به در جایگاه مدعی‌العموم و براساس پیشینه تاریخی خود که مدافع حقوق عمومی است به صیانت و حفاظت از حقوق و آزادی‌های عمومی در جامعه از جانب حاکمیت و مردم خواهد پرداخت.

حضور فعالانه دادستان در سطح جامعه و ایجاد شرایط پیشگیرانه در جامعه

در صیانت از حقوق و آزادی‌ها برای افراد امتیاز و شرایط ویزهای را به وجود می‌آورند که چهارچوب آن در قوانین اساسی کشور بیان گردیده است، از طرفی تمایل به داشتن نقش بی‌طرفانه در تضمین حقوق و آزادی‌های عمومی دادستان را در جامعه به‌عنوان مدعی‌العموم در هر حوزه قضایی، نقش بی‌طرفانه‌ای در صیانت از آزادی‌های عمومی را به عهده دارد، که در اصول و مادتهای قانون اساسی و نهادی تضمینات و ضمانت اجرایی برای صیانت از حقوق و آزادی‌های عمومی بیان گردیده است.

با بررسی نقش دادستان به‌عنوان حافظ حقوق عمومی در سطح جامعه در نقش وکیل‌الحکومه یا وکیل‌الملة یا ایفای این دو نقش توأمان در چارچوب قانون خواجه رداخت، زیرا این موضوع از قلم نویسندگان محجور مانده است، جایگاه مدعی‌العموم به‌عنوان وکیل‌الحکومه یا وکیل‌الملة در جامعه از اهمیت فراوانی برخوردار است که دستفانه درک نادرست از این نقش او باعث شده است اختیارات و وظایف او را در جای‌های گسترده‌تر کنند این باعث شده که به امور اجرایی و منفعل در یک ساختمان مکتور شود. بلکه باید به نقش و جایگاه ارزشمند وکیل‌الحکومه یا وکیل‌الحکومت که دارای تبار قضایی است توجه شود نه به گسترده‌تر کردن وظایف و اختیارات وی که امید است در این مجموعه بتوانیم به اندازه توان نقش دادستان در حفظ نقوة آزادی‌های عمومی را تبیین نماییم.

در پایان بدیهی است که هیچ‌گونه ادعایی در تأیید ما را صرفاً تدوین براساس کتب استادان بزرگ و افتخار شاگردی در معر این بزرگان است. گردآوری تمام موارد پراهمیت در این کتاب علاقمندان را از مطالعه کتب مختلف بی‌نیاز می‌کند و با تأکید بر اینکه مجموعه پیشرو از کمی انحصار دور نیست و بی‌تردید پیشنهادات شایسته خوانندگان محترم می‌تواند در اصلاح این مجموعه مؤثر باشد، لذا خواهشمند است نظرات و ایرادات خود را به آدرس jafar.mortezania@gmail.com ایمیل بفرمایید.

با تشکر، جعفر مرتضی‌نیا